

Dalajlama – moudrost rozlehlá jako oceán

Dalaj je mongolské slovo znamenající rozsáhlý nebo podobný oceánu. Lama značí moudrost velkého učitele. Oceán moudrosti – tento titul je od roku 1587 udělován nejvyššímu představiteli největší školy tibetského buddhismu. V současnosti je duchovním vůdcem tibetského národa 14. dalajlama Džampal Ngawang Lozang Ješe Tändzin Gjamccho, který se 6. července dožil osmdesáti let. O jeho bohatém životě vyšlo tolik literatury, že je těžké něco nového dodat. Nechme tedy hovořit samotného dalajlamu (často s jeho typickým laskavým humorem).

„Pamatuji si, že jsem se narodil s otevřenýma očima a neplakal jsem. Možná to bylo proto, že to bylo mé již čtrnácté přerození a měl jsem vyvinutou jasnou představu o životě.“ Deváté dítě přišlo na svět roku 1935 v chudé farmářské rodině v malé vesničce Tagcher v tibetské provincii Amdo. Chlapec dostal jméno Lhamo Thondup, což znamená přející bohyně. *„Gramatický rod nebyl v Tibetu při výběru jména dítěte důležitý. Byl jsem muž, a přesto mě nazývali bohyní.“*

O tři roky později navštívila dům jeho rodičů speciální delegace. Chlapec si prohlížel předměty, které přivezli mniši a volal: *„To je moje! To je moje!“* Všechny předměty, které poznal jako své, patřily jeho předchůdci, XIII. dalajlamovi, který zemřel v roce 1933. *„Mé vzpomínky na ten den jsou zcela jasné. Vzpomínám si, že do našeho domu přišlo velmi mnoho lidí. Poznal jsem mnohých z nich, přestože jsem se s nimi nikdy předtím nesešel. Nechci, aby to znělo dramaticky, bylo to, jako bych nikdy neopustil scénu po dlouhou, dlouhou dobu.“* V únoru 1940 byl oficiálně uveden do svého úřadu. O způsobu takovéto volby může skeptik zapochybovat. Jde však o ojedinělý případ společenské mobility, kdy se hlavou velké země mohla stát osoba z kterékoliv vrstvy.

V palácích Potala a Norbulingka začal obvyklým způsobem výuky – logikou, historií, poezií, astrologií a později s rozsáhlými studii tanter. Ve věku šestnácti let musel převzít plnou světskou i duchovní odpovědnost vyplývající z jeho funkce dalajlamy vlivem problémů, které vznikly v Tibetu s postupující čínskou okupací. *„Svět neměl čas na Tibet ani na to, co nám Čína dělala. Musel jsem vyvinout veškeré úsilí, abych zjistil, zda bychom nemohli koexistovat v míru.“* Svět na konci čtyřicátých let skutečně neměl čas a chuť řešit plíživou okupaci Tibetu. Amerika a Evropa byly unavené světovou válkou, nastupující studenou válkou a následně korejským konfliktem. Státnost Indie byla ve fázi zrodu. A komunistická Čína měla početnou, dobře vyzbrojenou a vnitřními boji zocelenou armádu. Čínané během invaze i po ní používali veškeré prostředky – od podplácení přes vyhrožování či hrubé násilí až po zfalšování tibetské státní úřední pečeti. Dalajlamaova bratra vybizeli výměnou za post generálního guvernéra Tibetu k bratrovraždě. Dalajlama dělal pro uklidnění situace maximum. Na pozvání Mao Ce-tunga navštívil v roce 1954 Čínu. *„Myslel jsem si, že bych mohl jednat s Číňany a přesvědčit je o zbytečnosti jejich akce v Tibetu. Když však dnes hledím na ty dny zpět, zdá se, že Čína nikdy neudělala nic, aby ustoupila.“* Sedm dní po občanském povstání proti Číňanům, 17. března 1959, dalajlama opustil Lhasu. Začala se naplňovat věštba slavného indického guru Padmasambhavy. Ten v osmém století řekl: *„Až přiletí železní ptáci a přijedou koně na kolech, budou Tibetané roztroušeni po světě jako mravenci a Buddhovo učení se dostane do nejvzdálenějších zemí.“*

Dalajlamovi bylo poskytnuto útočiště v Indii, kde až dodnes zůstává v malém městečku Dharamshala na severu země. *„Myslím, že jsem tu zažil během prvního týdne pobytu více deště než za celý můj život ve Lhasě.“* To nebyla jediná změna, která čekala mladého vůdce a více než sto tisíc krajanů, kteří ho následovali do exilu. Změna klimatu, nové nemoci, vyčerpání z útěku, četná úmrtí. Lidé se museli přeorientovat nejen geograficky, ale i společensky, emocionálně, kulturně a finančně.

V Indii zůstal dalajlama duchovním vůdcem tibetského národa. Jeho aktivity byly a jsou velice široké. Výuka, zasněžení a přednášky pro četné posluchače v Bodhgáji, Dharamsale a jiných místech v Indii, ale i na celém světě. Demokratizační opatření ve státní struktuře. A neustálé zajišťování pomoci. *„Podle mého názoru bylo tím nejdůležitějším zachovat tibetskou kulturu, dědictví, jazyk a tradice. Současně s tím jsme museli zabezpečovat, aby tibetští uprchlíci měli slušné podmínky pro ekonomické přežití.“*

Úsilí dalajlamy o řešení tibetské otázky důsledně odmítá použití násilí. Obhajuje mírová východiska založená na toleranci a vzájemném respektu. Jeho význam pro Tibet a zvládnutí komplikovaných problémů země je velký. V době, kdy většina národnostních problémů vrcholí násilím (s tisícovými, ale i statisícovými oběťmi), dalajlama rozvíjí filozofii míru a obrovské úcty ke všemu žijícímu. Jeho myšlenky jsou návodem k řešení nejen tibetských problémů.

V březnu 1989 povzbudivě říká: *„Jsem mnohem optimističtější než kdykoliv dříve, pokud jde o budoucnost Tibetu. Tento optimismus pramení z odhodlání tibetského lidu uvnitř Tibetu a také z dramatických změn, k nimž došlo všude na světě, zejména v Sovětském svazu. Jsem si jistý, že během následujících pěti až deseti let dojde k určitým velkým změnám i*

v Číně.“ O pár měsíců později umírají v červnu na náměstí Nebeského klidu v Pekingu lidé pod pásy tanků, na podzim se dramaticky mění situace ve východní Evropě, posléze se rozpadá Sovětský svaz. V otázce Tibetu se však nic nezměnilo k lepšímu ani po pro Čínu významných olympijských hrách v roce 2008. Jak vidno – i dalajlama se může splést...

Na konci roku 1989 byl 14. dalajlama vyznamenán Nobelovou cenou. V roce 1990 ho pozval Václav Havel – jako první politik na světě – na návštěvu země na oficiální úrovni. A Jeho Svatost dalajlama se rád do České republiky opakovaně vrací. Přes svůj věk a velké vytížení si vyčlení také prostor pro diskusi s občanskými iniciativami. Se zástupci neziskové organizace MOST o.p.s. se opakovaně setkal jak v Praze, tak v Dharamsale či v městečku Mussoorie v Indii. Právě zde už léta MOST zajišťuje díky českým dárcům vzdělávání utečeneckých tibetských dětí projektem ADOPCE PROTIBET. Dalajlama ocenil i další programy české neziskovky – podporu starých Tibetanů, udržování původní formy vzdělávání v kláštěrech Ladaku či finanční pomoc pro školy ve dvou malých vesnicích přímo ve východním Tibetu. *„Jste-li vzdělání, vaše mysl nikdy nemůže být kolonizována,“* říká J. S. dalajlama.

Ing. Petr Ďásek

Pokud chcete pomoci i vy, více informací naleznete na www.protibet.cz

